

Hint Felsefesi (3)

Oysaki bu çalışma boyunca Rigveda'da olsun, Upanishadlar'da olsun, keza ortaya çıkan, Mīmāṃsā-Vedānta hariç, bütün felsefe akımlarında din dışı düşünen pek çok filozof ortaya kondu. Akıllı karıştıran, Hintteki serbest fikirlerin bir zaman sonra din içine çekilmeye çalışılmasıdır. Ateistik fikirlerin teistik hale getirilmesidir. Ayrıca Hint Materyalizmi de oldukça kuvvetlidir ve önyargılılar bundan da söz etmemektedirler. Üstelik şunu da söyleyelim ki, eski Yunan'da zehirlenen Herakleitos, Sokrates gibi filozoflara karşın Hint'te böylesine nefretle cezalandırılan hiçbir filozof yoktur.

Bir değerli profesörün “Felsefe Tarihi” adlı bin küsur sayfalık değerli kitabında Hint felsefesine ne yazık ki sadece bir sayfa ayrılmıştır.

Hindi görmezden gelenler sürekli olarak Hint felsefesinin din etkisi altında olduğunu söyleyip dururlarken, örneğin Timaios'un (M.Ö. 5. yüzyıl) sözlerini pek hoş görüyle karşılıyorlar. Ne diyordu: “Yaratan iyi idi, iyi olanda hiçbir şeye karşı hırs uyanmaz... Tanrı herşeyin elden geldiği kadar iyi olmasını, kötü olmamasını istediğinden, hareketsiz olmayan, kuralsız düzensiz bir hareket içinde olan, gözle görünen şeylerin bütünü ald; düzenin her bakımdan daha iyi olduğunu düşünerek

onu düzensizlikten düzene soktu... Biraz düşününce farkına vardı ki gözle görünecek şekilde yaratılmış şeylerden, hiçbir zaman zekâsı olan bir bütünden daha güzel, zekâsız bir bütün çıkamaz. Bundan başka, hiçbir varlıkta ruh olmayınca zekâ bulunamayacağını da anladı. Bu düşüncenin sonunda zekâyı ruha, ruhu da bedene koydu ve evrene özü bakımından mümkün olduğu kadar iyi bir eser yaratırcasına şekil verdi. İşte bu temelin, yakın düşünüşe göre gerçekten bir ruhu, bir zekâsı olan bu evrenin, bu canlı varlığın Tanrı kayrasıyla yaratıldığını söylemek gerek.”¹ Baştan sona tanrıyla dolu bu metni bir Hintli yazsaydı hemen dindarlıkla suçlanacak ve eseri ciddiye alınmayacaktı. Bu önyargılardan kurtulmak gerek. Çünkü Hintte birçok serbest fikir zamanla dinsel yapılar içine katılmıştır, bazıları dinleşmiş, bazıları uyum sağlayamadığı için eğreti durmuş, bazıları ise asla dinleştirememiştir.

Hint felsefesinde yeni akımlar eskileri taklit ederken bazı parçaları atmışlar, kavramlara yeni anlamlar yüklemişler, bunun sonucu zamanla bir takım kafa karışıklıkları doğmuştur. Örneğin Yoga, bugüne kadar getirdiği birikimle hala tam olarak çözülememiş bir felsefedir ve öyle de kalacak gibidir. Upanishadlar’dan itibaren Brahma, Ātman, Purusha, Prakriti, Mahat, Çitta, Nāma-Rūpa, Padārtha, Moksha, Nirvāna gibi yüzlerce sözcüğün nasıl kavramlaştırıldığını biliyoruz. Sanskrit dilinin dünyadaki en çok felsefi sözcük içeren dil olduğunu söylemiştik.

¹ Eflatun, Timaios, Çev: E. Güney, L.Ay. MEB Yayınları, İstanbul, 1989, s.30-31.

